

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СПЕЦІАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ (ФОРТЕПІАНО)**

для студентів
Спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
Освітнього рівня: другого магістерського
Освітньої програми
025.00.01 Музичне мистецтво

Київ – 2022

Розробники:

Куришев Євген Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності, **Ляшенко Ольга Дмитрівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності.

Викладачі:

Свириденко Н. С., кандидат мистецтвознавства, народна артистка України, професор, *Беренбейн І.С.*, канд. мистецтвознавства доцент, Романенко А. Р. канд. культурології, доцент; *Куришев Є.В.*, канд. пед. наук, доцент; *Гумінюк С.П.*, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол № 7 від «7 вересня» 2022 року

Завідувач кафедри _____ Катерина ЗАВАЛКО
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 025.00.01 «Музичне мистецтво»

«_5_ вересня» 2022 року

Гарант освітньо-професійної програми

(керівник проектної групи) _____ Ольга ОЛЕКСЮК
(підпис)

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2022 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи _____ Інна ТКАЧЕНКО
(підпис)

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
«Спеціальний інструмент (фортепіано)»	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	7/210
Курс	2
Семестр	3
Кількість змістових модулів з розподілом	1
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Індивідуальні	24
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	30
Самостійна робота	30
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета навчального курсу «Спеціальний інструмент (фортепіано)» – підготувати компетентного конкурентоспроможного фахівця, здатного самостійно й ефективно здійснювати свою професійну діяльність.

Завдання курсу полягає в тому, щоб у процесі проходження курсу «Спеціальний інструмент (фортепіано)» студент другого освітнього рівня (магістерського) опанував загальні та фахові компетентності.

Програмні компетентності		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-2	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
	ЗК-4	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-5	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-6	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК-8	Здатність працювати в міжнародному контексті.
	ЗК-9	Здатність працювати автономно.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК 1	Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
	СК 2	Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
	СК 3	Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти (по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики / звукорежисерської практики обробки звуку).
	СК 4	Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / педагогічній діяльності.
	СК 5	Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
	СК 6	Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

	СК 7	Здатність аналізувати виконання музичних творів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
	СК 8	Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

ПРН 1	Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.
ПРН 2	Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.
ПРН 3	Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
ПРН 4	Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
ПРН 5	Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
ПРН 6	Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
ПРН 9	Здійснювати ефективне управління мистецькими проєктами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення.
ПРН 10	Приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- художньо-виконавські особливості роботи над музичним твором;
- основні методики подолання виконавських проблем, підготовки до концертного виступу;
- власні індивідуальні недоліки та шляхи їх усунення;
- культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм;

вміти:

- професійно володіти музичними творами та відтворювати авторський текст із технічною досконалістю;
- самостійно працювати з авторським текстом; розуміти змістовий контекст твору;
- робити порівняльний аналіз інтерпретацій;
- проявляти здатність до ансамблевої гри;
- здійснювати концертно-виконавську діяльність (читати нотний текст з листа, ескізно охоплювати музичні твори та практично відтворювати їх на фортепіано) і брати участь у різних концертних заходах.

3. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№ з/п	Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						Само стійн а робот а
		Аудиторні					Се мес тровий кон тро ль	
		Раз ом	Ле кці ї	Лабора торн і	Інди віду альн і	М од ул ьн ий ко нт ро ль		
Змістовий модуль 1. Концертний виступ у системі виконавської практики								
1.1	Етапи підготовки студента до концертного виступу	27			12			15
1.2	Концертний виступ та його педагогічний і виконавський аналіз	27			12			15
	Підготовка до контрольних заходів (модульний контроль)	6				6		
	Підготовка до контрольних заходів (семестровий контроль)	30					30	
	Разом за семестр і за навчальним планом	90			24	6	30	30

4. Програма навчальної дисципліни **Змістовий модуль 1. Концертний виступ у системі виконавської** **практики**

Тема 1.1. Етапи підготовки студента до концертного виступу ***(12 годин)***

Підготовка концертної програми до виконавського втілення в умовах публічного концертного виступу. Психологічна підготовка до виступу та якість виконавського відтворення програми на репетиційному занятті. Проблемні ситуації та моделювання умов публічного виступу в класі та у концертному залі. Коефіцієнт реалізації виконавських можливостей та його застосування у процесі підготовки до концертного виступу. Звукозапис у ході виконавської підготовки до концертної діяльності. Формування артистизму у передконцертний період (на репетиційних заняттях).

Основна література: 1.1; 1.4; 1.5.

Додаткова література: 2.5; 2.6; 2.8; 2.10.

Тема 1.2. Концертний виступ та його педагогічний і виконавський ***аналіз (12 годин)***

Виконавська діяльність викладача фортепіано. Основні форми концертно-виконавської діяльності майбутнього викладача фортепіано. Поєднання концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності. Підготовка до виступу у лекції-концерті, музичній бесіді, концерті з педагогічними анотаціями, концерті філармонічного типу, академічному концерті. Виконавський аналіз поліфонічного твору, твору великої форми, п'єс. Осмислення виконавських можливостей студента та реалізація їх в процесі інтерпретації музичних творів різних форм та стилів. Аналіз умов концертного виступу. Педагогічний та виконавський аналіз концертного виконання.

Основна література: 1.2; 1.3; 1.4;

Додаткова література: 2.2; 2.5; 2.6; 2.9; 2.10.

5. Контроль навчальних досягнень

5.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування індивідуальних занять	1	24	24
Робота на індивідуальних заняттях	10	24	240
Модульне контрольне прослуховування	25	1	25
Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	5	6	30
Разом: 319			
Максимальна кількість балів: 319			
Розрахунок коефіцієнта: Усього за період роботи до екзамену – 319 + 387 (другий семестр 1 курсу)- разом 706, що прирівнюється до 60 б. з урахуванням коефіцієнта – 11, 77. Екзамен – 40 б.			

5.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ п/п	Зміст завдання	К-сть годин	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Концертний виступ у системі виконавської практики				
1.	Тема 1.1 Вивчення запропонованого музичного твору	5 год.	Індивідуальні заняття	5 б.
2.	Тема 1.1. Відтворення художнього образу фортепіанного твору у власній інтерпретації	5 год.	Індивідуальні заняття	5 б.
3.	Тема 1.1. Відтворення вивчених художніх інтерпретацій музичних творів в різних слухацьких аудиторіях	5 год.	Індивідуальні заняття	5 б.
4.	Тема 1.2. Online-виконання музичних творів	5 год.	Індивідуальні заняття	5 б.
5.	Тема 1.2. Потактові розгорнуті письмові/усні коментарі до раніше зробленого власного запису музичних творів	5 год.	Індивідуальні заняття	5 б.
6.	Тема 1.2. Аналіз відео-запису виконаних студентом музичних творів	5 год.	Індивідуальні заняття	5 б.
	Разом за семестр	30 год.		30 б.

5.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Пробний виступ є формою модульного контролю, він проводиться в передконцертній обстановці. Передбачено також відеозапис пробного виступу із обов'язковим відгуком викладача та самоаналізом, самооцінкою й самокоригуванням студентом своїх музично-виконавських дій.

№	Модульний контроль	Критерії оцінювання		Бали
1.	Самоаналіз	виконавські уміння	1	5
		артистизм	1	
		стилістична достовірність інтерпретації	1	
		культура сценічної поведінки	1	
		художньо-естетична цінність репертуару	1	
2.	Пробний виступ	технічно-образна складність програми, відповідність виконавським можливостям		20

5.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

В 11 семестрі основною формою контролю є екзамен. Програма екзамену складається з творів, різних за змістом, стилем, фактурою і формою, які повинні максимально відображати рівень виконавських навичок та вмінь студента, а також рівень його загальної музичної культури.

Програма екзамену повинна включати:

- поліфонічний твір;
- твір великої форми (соната, варіації, рондо, фантазія);
- концертна п'єса (балада, ноктюрн, скерцо та ін.);
- твір українського композитора (фортепіанну мініатюру).

Програмні твори мають продемонструвати різні аспекти підготовки майбутнього викладача класу фортепіано.

В умовах дистанційного навчання пропонується наступні варіанти програми:

- на вибір: або поліфонія, або велика форма;

– якщо виконується лише перша частина сонати, тоді треба зіграти дві п'єси; якщо ж соната виконується повністю, тоді грати потрібно одну п'єсу. Відеозаписи завантажуються у папку на Google-disk, до якої надається доступ викладачам та студентам. Вони мають проводитися без вимикання та зупинки відеокамери, з початку до кінця виконання твору, без зупинок під час виконання і монтажу. На відео повинно бути чітко видно ігровий апарат виконавця, інструмент та його самого.

Зразки програм екзамену з музичного інструменту (фортепіано)

- 1 Й.-С. Бах. Прелюдія та фуга № 6, d moll, «Добре темперований клавір», ч. 1.
 - 2 Л. Бетховен. Соната № 27, e moll.
 - 3 Ф. Шопен. Ноктюрн № 5, Fis Dur.
 - 4 М. Лисенко. Полонез № 1.
-
- 1 Й.-С. Бах. Партита № 6, e moll (окремі частини).
 - 2 Ф. Шуберт. Соната A Dur.
 - 3 К. Дебюссі. Прелюд
 - 4 М. Степаненко. «Дитячий альбом» (Весняночка, Український танець).

5.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтинг ва оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень умінь та навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками. Студент демонструє емоційний відгук на музику, сценічну свободу, виконує в характері, відчувається розуміння форми та цілісності музичних творів.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень умінь та навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок. Студент втілює драматургію музичних творів, розуміння виразності музичної мови.
C	75-81 балів	Добре – загалом добрий рівень умінь та навичок із незначною кількістю помилок. Студент доносить зміст твору, але не вистачає якісного звуковидобування, фразування, вистроєності динамічного плану тощо.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень умінь та навичок із значною кількістю недоліків, проте достатній для подальшого навчання або професійної діяльності. Студент демонструє маловиражені технічні, артистичні можливості, невпевненість у своїх діях.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень умінь та навичок. Студент зіштовхується із технічними зривами, погано інтонує, застосовує брудну педалізацію.
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень умінь та навичок з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень умінь та навичок, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

6. Навчально-методична карта дисципліни «Спеціальний інструмент (фортепіано)»

Разом: 90 годин: індивідуальних годин – 24, самостійна робота – 30, семестровий контроль – 30 годин, модульний контроль – 6 години.

III семестр		
Модулі	Змістовий модуль 1	
Назва модуля	Концертний виступ у системі виконавської практики	
К-сть балів за модуль	319 балів	
Заняття	1 – 12	13–24
Теми занять та кількість балів	Етапи підготовки студента до концертного виступу	Концертний виступ та його педагогічний і виконавський аналіз
Відвідування	$1 \cdot 12 = 12$ б.	$1 \cdot 12 = 12$ б.
Робота під час занять	$10 \cdot 12 = 120$ б.	$10 \cdot 12 = 120$ б.
Самостійна робота	$5 \cdot 3 = 15$ б.	$5 \cdot 3 = 15$ б.
Модульне контрольне прослуховування	$1 \cdot 25 = 25$ б.	
Рейтинговий бал	Всього за період роботи до екзамену без урахування коефіцієнту – 319 балів + 387 (другий семестр 1 курсу) <i>разом 706</i> , що прирівнюється до 60 б. з урахуванням коефіцієнта	
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)	
Коефіцієнт	11, 77	

7. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР

Поліфонія

- Бах І. С. ДТК Т.І та Т. II. Прелюдії і фуґи.
- Бах І. С. Французькі сюїти.
- Бах І. С. Англійські сюїти. Партіти.
- Гендель Г. Чакона Фа мажор.
- Гендель Г. Прелюдія Соль мажор.
- Регер М. Фугета тв. 17.
- Скорик М. Прелюдії і фуґи Соль мажор, Мі мінор, Ля мажор.
- Хіндеміт П. Фуґа Фа мажор.
- Шумейко В. Прелюдія та фуґа Соль мажор.

Велика форма

- Бетховен Л. Сонати (за вибором); Рондо До-мажор.
- Бетховен Л. Концерти для фортепіано з оркестром
- Гайдн Й. Сонати (за вибором).
- Гендель Г. Соната-фантазія До мажор.

Гріг Е. Соната Мі мінор.
Моцарт В. Сонати (за вибором), Концерти для фортепіано з оркестром.
Скарлатті Д. Сонати (за вибором).
Степаненко М. Соната-балада Мі мажор.
Шуберт Ф. Сонати Ля мінор, Ля мажор.
Хачатурян А. Сонатина До мажор.

П'єси

Бабаджанян А. Елегія Соль мінор.
Бетховен Л. Контрданси. Екосези.
Гершвін Дж. Прелюдії (за вибором).
Дремлюга М. Прелюд Фа дієз мажор.
Лисенко М. Експромт.
Ліст Ф. Втіха №4,5. , Ноктюрн мі мажор, ля мажор, Забутий вальс,
Експромт.
Мендельсон Ф. Пісні без слів (за вибором)
Равель М. Пavana.
Сен-Санс К. Карнавал тварин.
Степовий М. Маленька поема. Прелюд.
Шопен Ф. Ноктюрни. Вальси.
Полонези (за вибором).
Штогаренко А. Етюди-картини (за вибором).
Шуберт Ф. Музичні моменти.
Шуман Р. Фантастичні п'єси.
Якушенко І. Джазовий альбом (за вибором)

НОТНИЙ МАТЕРІАЛ

- 1 Барвінський В. Сонати. – К., 1990. – 64 с.
- 2 Барвінський В. Твори для фортепіано. Упорядник С. С. Павлишин. – К., 1988. – 158с.
- 3 Бах Й. С. Добре темперований клавір. 48 прелюдій та фуг. Том I. Редакція Б. Муджелліні. – К., 1973. – 125 с. Т. II – К., 1994. – 134 с.
- 4 Бах Й. С. Двоголосні інвенції. – К., 2004. – 31 с.
- 5 Бах Й. С. Маленькі прелюдії та фуґи. – К., 1993. – 48 с.
- 6 Бетховен Л. Вибрані фортепіанні твори. – К., 1975. – 68 с.
- 7 Бетховен Л. П'єси для фортепіано. – К., 1993. – 79 с.
- 8 Гріг Е. Поетичні картинки для фортепіано. – К., 1967. – 18 с.
- 9 Клементі М. Сонатини. – К., 1993. – 23 с.
- 10 Косенко В. 24 дитячі п'єси для фортепіано. Редакція М. Б. Степаненка. – К., 1994. – 62 с.
- 11 Левченко Л. Музичне джерельце. Збірка музичних творів. Випуски 1,2,3,4. – Харків, 2004.
- 12 Моцарт В. Три сонати для фортепіано. – К., 1993. – 32 с.

- 13 Популярні твори для фортепіано. Вип. 3. Укладач Б.Р. Верещагін. – К., 1977. – 39 с.
- 14 П'єси та ансамблі для фортепіано. Упорядник Ю.В. Доля. – К., 2005. – 31 с.
- 15 Сонатини для фортепіано. Для середніх класів ДМШ. Упорядкування Ю.В. Доля. – К., 2008. – 29 с.
- 16 Українська фортепіанна музика. Педагогічний репертуар для дітей та юнацтва. Навчальний посібник. Упорядники О.С. Завадська, О.С. Казачук. – К., 2006. – 162 с.
- 17 Фортепіано 5 клас. Перша частина. Учбовий репертуар для дитячих музичних шкіл. Упорядник Б.О. Милич. – К., 1989. – 111 с.
- 18 Фортепіано 5 клас. Друга частина. Учбовий репертуар для дитячих музичних шкіл. Упорядник Б.О. Милич. – К., 1989. – 103 с.
- 19 Фортепіано 6 клас. Перша частина. Учбовий репертуар для дитячих музичних шкіл. Упорядник Б.О. Милич. – К., 1988. – 103 с.
- 20 Фортепіано 6 клас. Друга частина. Учбовий репертуар для дитячих музичних шкіл. Упорядник Б.О. Милич. – К., 1988. – 95 с.
- 21 Фортепіано 7 клас. Перша частина. Учбовий репертуар для дитячих музичних шкіл. Упорядник Б.О. Милич. – К., 1989. – 119 с.
- 22 Фортепіано 7 клас. Друга частина. Учбовий репертуар для дитячих музичних шкіл. Упорядник Б.О. Милич. – К., 1982. – 112 с.
- 23 Шопен Ф. Сім прелюдій. Для фортепіано. – К., 2003. – 8 с.
- 24 Шуман Р. Альбом для юнацтва. Редакція О.Б. Гольденвейзера. – К., 1993. – 36 с.
- 25 Щуровський Ю.С. Вибрані твори для фортепіано. – К., 1987. – 79 с.
- 26 Щуровський Ю.С. Калейдоскоп. Дитячі п'єси для фортепіано. – К., 1982. – 39 с.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна (базова) література:

- 1 Максимов О. Б. Виховання піаністів за методикою В. Барвінського./ О. Б. Максимов – Донецьк: Вид. ДДК, 2007. – 127с.
- 2 Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін./ Галина Микитівна Падалка – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
- 3 Рябов І. Виховання та навчання в ДМШ. Фортепіано. / І. Рябов, О. Мурзіна. – К.: Музична Україна, 1988. – 56 с.

4 Шрамко О.І. Основний музичний інструмент: алгоритми методики: навч. –метод. посіб. для студ. муз. ф-тів вищ. пед. закл. / О.І. Шрамко. – Кривий Ріг:Видавничий дім, 2008.– 219с.

5 Юник Д. Г. Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування : монографія / Дмитро Григорович Юник. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 340 с. 2.1. Дряпіка В.І. Теорія і практика формування ціннісних орієнтацій педагога-музиканта / В.І. Дряпіка. – К.: Ліра, 2000. – 228 с.

Додаткова література

1 Гуральник Н.П. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті розвитку музичної педагогіки: історико-методологічні та теоретико-технологічні аспекти. Монографія. – К.: НПУ, 2007.– 460 с.

2 Дряпіка В.І. Теорія і практика формування ціннісних орієнтацій педагога-музиканта / В.І. Дряпіка. – К.: Ліра, 2000. – 228 с.

3 Михалюк А. М. Формування виконавської культури майбутніх вчителів музики засобами українського фортепіанного мистецтва: навчально-методичний посібник / А. М. Михалюк. – К.: Видавництво Ліра–К, 2016.– 220 с.

4 Олексюк О. Музична педагогіка / О. Олексюк. – К.: Київ. у-нт ім. Б.Грінченка, 2013. – 247 с.

5 Шульгіна В. „Забуті сторінки українського фортепіанного педагогічного репертуару ХІХ століття” // Теорія і методика мистецької освіти. - 2005. - № 2 (7).- С. 101-107.